

Sygn. akt I A Ca 508/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SA Magdalena Pankowicz SA Jadwiga Chojnowska (spr.)
Protokolant	:	Diana Dajnowicz

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. L. (1), R. L., S. L. i D. L.**

przeciwko (...) **S.A. w S.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 18 kwietnia 2013 r. sygn. akt I C 1325/12

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w pkt 2 b) i c) o tyle, że obniża zasądzoną kwotę 8320 złotych do kwoty 5120 (pięć tysięcy sto dwadzieścia) złotych i kwotę 520 złotych do kwoty 320 (trzysta dwadzieścia) złotych;**

b) **w pkt 3 b) i c) o tyle, że obniża zasądzoną kwotę 8320 złotych do kwoty 5120 (pięć tysięcy sto dwadzieścia) złotych i kwotę 520 złotych do kwoty 320 (trzysta dwadzieścia) złotych;**

c) **w pkt 4 b) i c) o tyle, że obniża zasądzoną kwotę 5200 złotych do kwoty 3200 (trzy tysiące dwieście) złotych i kwotę 520 złotych do kwoty 320 (trzysta dwadzieścia) złotych;**

d) **oddala powództwa w pozostałej części;**

e) **w pkt 6 w ten sposób, że obniża wysokość kosztów sądowych, które podlegają ściągnięciu od pozwanego, z kwoty 19606,90 złotych do kwoty (...),60 (osiemnaście tysięcy osiemset dwadzieścia sześć 60/100) złotych oraz nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w**

Białymstoku z zasądzonych roszczeń: od R. L. i S. L. kwoty po 280 (dwieście osiemdziesiąt) złotych, zaś od D. L. 220 (dwieście dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu części opłaty od pozwu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę (...) (tysiąc sześćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

UZASADNIENIE

W. L. (1) wniosła o zasądzenie od (...) S.A. w S. kwot:

- 75.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,
- 25.000 złotych tytułem odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się jej sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,
- 8.320 złotych tytułem skapitalizowanej renty za okres od 1 kwietnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r. z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa,
- 520 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej od wytoczenia powództwa do dnia 10-tego każdego miesiąca,
- 21.840,93 złotych tytułem zwrotu kosztów pogrzebu.

R. L. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od tego pozwanego kwot:

- 70.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,
- 10.000 złotych tytułem odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się jego sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,
- 8.320 złotych tytułem skapitalizowanej renty za okres od 1 kwietnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r. z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa,
- 520 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej od wytoczenia powództwa do dnia 10-tego każdego miesiąca.

S. L. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od tego pozwanego kwot:

- 60.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,
- 10.000 złotych tytułem odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się jego sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,
- 8.320 złotych tytułem skapitalizowanej renty za okres od 1 kwietnia 2011 r. do 31.07.2012 r. z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa,
- 520 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej od wytoczenia powództwa do dnia 10-tego każdego miesiąca.

D. L. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od tego pozwanego kwot:

- 20.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,
- 70.000 złotych tytułem odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się jego sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2011 r.,

- 8.320 złotych tytułem skapitalizowanej renty za okres od 1 kwietnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r. z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa,

- 520 złotych miesięcznie tytułem renty płatnej od wytoczenia powództwa do dnia 10-tego każdego miesiąca.

Nadto powodowie żądali zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 14.400 złotych.

(...) SA w S. wniosło o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu. Twierdziło, że dotychczas wypłacone na rzecz powodów odszkodowania oraz zadośćuczynienia zaspokajają w całości ich roszczenia.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od (...) SA w S. na rzecz:

- W. L. (1) 121.840,93 złotych z ustawowymi odsetkami od 24 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty; 8.320 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty i 520 złotych miesięcznej renty, płatnej do 10-ego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki w płatności którejkolwiek z rat poczynając od sierpnia 2012 r.;

-R. L. 80.000 złotych z ustawowymi odsetkami od 24 czerwca 2011 r.; 8.320 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 sierpnia 2012 r. i 520 złotych miesięcznej renty płatnej do 10-ego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki płatności którejkolwiek z rat, poczynając od sierpnia 2012 r.;

- S. L. 70.000 złotych z ustawowymi odsetkami od 24 czerwca 2011 r.; 8.320 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 sierpnia 2012 r. i 520 złotych miesięcznej renty, płatnej do 10-ego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, poczynając od sierpnia 2012 r.;

- D. L. 90.000 złotych z ustawowymi odsetkami od 25 listopada 2011 r.; 5.200 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 sierpnia 2012 r. do dnia, oddalając żądanie w pozostałym zakresie i 520 złotych miesięcznej renty płatnej do 10-ego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, poczynając od sierpnia 2012 r.

Obciążył pozwanego kosztami procesu oraz kosztami sądowymi.

Rozstrzygnięcie to Sąd oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ocenie prawnej.

W dniu (...) w G. miał miejsce wypadek komunikacyjny, skutek którego śmierć poniósł W. L. (2), zaś R. L., będący również pasażerem pojazdu, doznał obrażeń ciała. Przeciwko sprawcy wypadku Ł. K. toczyło się przed Sądem Rejonowym w Białymstoku postępowanie karne zakończone wyrokiem skazującym.

Okoliczności wypadku, śmierć męża i ojca powodów, jak i sama zasada odpowiedzialności pozwanego, nie były sporne. Pozwany wypłacił na rzecz W. L. (1) zadośćuczynienie w kwocie 25.000 złotych i odszkodowanie w wysokości 15.000 złotych, odmawiając wypłaty, zwrotu kosztów pogrzebu. Na rzecz S. L. oraz R. L. wypłacił kwoty po 20.000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz po 10.000 złotych tytułem odszkodowania. Z kolei na rzecz małoletniej powódki D. L. pozwany wypłacił 10.000 złotych tytułem stosownego odszkodowania, odmawiając wypłaty zadośćuczynienia. W związku z likwidacją szkody na osobie R. L. pozwany przyznał mu łącznie kwotę 40.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz kwotę 1.816,74 złotych tytułem odszkodowania, pomniejszając powyższą kwotę o 50% tytułem przyczynienia (wypłacono 20.908,37 złotych).

Sąd ustalił, że małżonkowie W. i W. L. (3) tworzyli zgodne małżeństwo i wraz z dziećmi byli szczęśliwą rodziną. Mąż powódki był zatrudniony w (...) spółce z o.o. na stanowisku mechanika maszyn budowlanych i pojazdów samochodowych. Osiągał wynagrodzenie w wysokości 4.980,24 złotych netto. Natomiast powódka pracowała jako

ekspedientka w sklepie i zarabiała około 1.500 złotych miesięcznie. W 2005 r. powódka wraz ze zmarłym mężem zaciągnęły kredyt hipoteczny w celach mieszkaniowych.

W dacie wypadku R. L. miał 17 lat, córka S. – 21 lat, zaś powódka była w 8 tygodniu ciąży z córką D.. Po śmierci W. L. (2) życie powodów uległo diametralnej zmianie. W. L. (1) nie radzi sobie z wypełnianiem obowiązków, które w znacznej mierze wykonywał wcześniej jej mąż. Aktualnie dzieci bardzo odczuwają brak ojca, który był dla nich autorytetem i wzorcem do naśladowania. R. L. jest uczniem klasy (...) Technikum (...) w B., natomiast S. L. studiuje na Politechnice B. na kierunku zarządzanie i marketing. Najmłodsza córka D., która przyszła na świat już po śmierci W. L. (2), nie miała szans na wykształcenie wędzów z ojcem, co może mieć wpływ na sposób funkcjonowania jej w przyszłości w społeczeństwie.

Obecnie powódka utrzymuje się z zasiłku wychowawczego w wysokości 400 złotych, natomiast dzieci otrzymują renty z ZUS w wysokości po około 600 złotych miesięcznie na każde dziecko. Przed wypadkiem dochód rodziny stanowił kwotę rzędu 6.500 złotych, natomiast obecnie powodowie ograniczają swoje wydatki i zmuszeni są do korzystania z pomocy finansowej rodziny.

Sąd ustalił, w oparciu o przeprowadzony dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii M. S., że powodowie na skutek tragicznej śmierci męża oraz ojca doświadczyli zmian w obrębie nastroju, napędu i emocji. Bezpośrednio po śmierci W. L. (2) zaznaczyły się trudności przystosowawcze, okresowe, które w tej chwili nie są już diagnozowane. Powodowie obecnie funkcjonują prawidłowo, wykonują nałożone na siebie role społecznie i obowiązki. Intensywność tych emocji nie jest już tak znaczna. W ocenie biegłej proces żałoby został ukończony, natomiast aktualny stan zdrowia emocjonalnego powodów można uznać ogólnie za dobry i niewymagający terapii psychologicznej. Sąd podzielił wnioski płynące z tejszej opinii uznając ją za spójną, rzetelną oraz kompletną.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd wskazał, iż powództwo okazało się zasadne, co do zasady jak i wysokości, albowiem przyznane przez ubezpieczyciela kwoty są rażąco niskie, wręcz symboliczne i nieadekwatne do rozmiaru szkody i krzywdy.

Rozstrzygając o roszczeniu powodów o odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. Sąd zważył, że w związku ze śmiercią W. L. (2), nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej, przede wszystkim pod względem finansowym.

Podkreślił, iż w chwili obecnej powódka utrzymuje się wyłącznie z zasiłku wychowawczego w wysokości 400 złotych, natomiast dzieci otrzymują renty z ZUS w wysokości około 600 złotych miesięcznie, podczas, gdy przed wypadkiem dochód rodziny wynosił około 6.500 złotych. Powodowie muszą korzystać z pomocy finansowej rodziny oraz rezygnować z wielu rzeczy, aby wystarczyć im na podstawowe potrzeby. Na skutek śmierci W. L. (2) powódka i jej dzieci zostały pozbawione bezpieczeństwa finansowego, jakie zapewniał im zmarły, którego dochód stanowił główne utrzymanie rodziny.

Za zasadne uznał również w całości żądania powodów w zakresie zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. oceniając, że doznali oni wielkiej krzywdy z powodu śmierci męża oraz ojca. W ocenie Sądu krzywda powodów wynikająca z utraty W. L. (1) – jednej z najbliższych i najważniejszych dla nich osób, której

nikt nie może zastąpić – jest wyjątkowo dotkliwa i będzie trwać przez całe ich życie. Śmierć tej osoby pozbawiła ich normalnego życia rodzinnego i poczucia bezpieczeństwa. W. L. (1) w młodym wieku (42 lata) została wdową, straciła ukochanego męża, z którym planowała spędzić resztę życia. Ich małżeństwo trwało 21 lat, było zgodne, wspierali się wzajemnie, byli szczęśliwi. Małżonkowie cieszyli się również, że rodzina powiększy się o kolejnego członka, zaś zmarły był wsparciem dla żony, która z uwagi na swój wiek i ciężą była niezwykle przejęta zbliżającym się porodem oraz ponowną rolą matki. Wskutek wypadku u powódki doszło do załamania dotychczasowej linii życiowej, zupełnie nie radzi sobie z nową sytuacją. Powyższe powoduje, że zakres krzywdy w jej przypadku jest największy. Pod względem gradacji krzywdy niewiele mniejszy jest u młodszej córki, która urodziła się już po śmierci ojca i nigdy go już nie pozna. Może to niekorzystnie wpływać na jej funkcjonowanie w społeczeństwie, a później także i jej relacje z rówieśnikami. Za uzasadnione Sąd uznał także żądanie zadośćuczynienia przez syna zmarłego R., który był również uczestnikiem

wypadku. Powód na skutek długotrwałej hospitalizacji nie mógł uczestniczyć w uroczystościach pogrzebowych, co bardzo przeżywał. Z uwagi na zły stan psychiczny konieczne stało się również wsparcie ze strony psychologa. Duże poczucie krzywdy, lecz mniejsze niż u pozostałych powodów, wywołała śmierć ojca u S. L., z którym pozostawała również w bardzo dobrych relacjach.

Roszczenie powodów o rentę (art. 446 § 2 k.c.) było – w ocenie Sądu – zasadne było zarówno co do renty bieżącej, jak i skapitalizowanej. Po śmierci męża oraz ojca, który zapewniał rodzinie znacznie wyższy poziom od obecnego doszło do pogorszenia sytuacji materialnej powodów. Przyjmując, że łączne dochody rodziny przed wypadkiem wynosiły 6.500 złotych to dzieląc tę kwotę na 5 dochód na jedną osobę wyniósłby 1.300 złotych. W takiej sytuacji renta z ZUS w kwocie 600 złotych nie rekompensuje szkody i zachodziły podstawy faktyczne do zasądzenia kwot po 520 złotych na rzecz każdego z powodów.

Sąd podzielił również wyliczenia powodów w zakresie skapitalizowanej renty. Za zasadne jedynie częściowo uznał żądanie D. L. w tym zakresie i żadaną przez nią kwotę 8.320 złotych zminusował o 3.120 złotych (6 miesięcy x 520 złotych), czyli za okres od 1 kwietnia 2011 r. do września 2011 r., bowiem w tym zakresie powództwo dotyczy naciągacza, który może być podmiotem praw i obowiązków tylko wyjątkowo (np. w prawie spadkowym).

Za uzasadnione uznał również żądanie powódki zwrotu kosztów pogrzebu (art. 446 § 1 k.c.). Powódka swoje żądanie zwrotu kosztów związanych z pogrzebem, pochówkiem zmarłego męża, postawieniem pomnika, opiewające na kwotę 21.840,93 złotych udowodniła fakturami oraz rachunkami.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., przy uwzględnieniu treści art. 817 k.c. Przyjął, że należą się one po upływie 30 dni, licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego zawiadomienia o szkodzie. Dotarło ono do strony pozwanej najpóźniej w dniu 24 maja 2011 r., co oznacza, że roszczenie powodów stało się wymagalne z dniem 24 czerwca 2011 r., natomiast dla D. L. w dniu 25 listopada 2011 r.

O kosztach procesu orzekł na mocy art. 100 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, który zaskarżył wyrok w pkt. I, II, III oraz IV w części zasądzonej na rzecz W. L. (1), R. L. i S. L. zadośćuczynień w kwotach ponad 50.000 złotych, zaś na rzecz D. L. w wysokości 70.000 złotych; w części zasądzonej na rzecz W. L. (1), R. L. i S. L. skapitalizowanych rent ponad kwotę 5.120 złotych, zaś D. L. w wysokości ponad kwotę 3.200 złotych oraz w części zasądzonej na rzecz wszystkich powodów rent w kwotach ponad 320 złotych miesięcznie.

Zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

-art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 824 § 1 k.c. oraz art. 34 § 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, iż pojawiły się w sprawie przesłanki warunkujące zasądzenie zadośćuczynienia przekraczającego wysokość powstałej szkody;

- art. 6 k.c. w zw. z art. art. 446 § 4 k.c. przez przyjęcie, że powodowie udowodnili, iż zaistniałe okoliczności przemawiają za uznaniem zasądzonych kwot za odpowiednie;

- art. 446 § 2 k.c. poprzez niewłaściwą subsumpcję oraz przyjęcie, iż zachodzą w sprawie przesłanki do zasądzenia renty w wysokości 520 złotych miesięcznie;

2. naruszenie przepisów postępowania, w tym zwłaszcza art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne założenie i przyjęcie sprzecznie z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania oraz z opinią biegłego, iż nieszczęśliwe zdarzenie odcisnęło tak silne piętno na każdym z powodów oraz, że odczuwane cierpienie nie uległo zmianie, zaś życie

powodów nie wróciło do normy i stanu sprzed wypadku, a także dowolne ustalenie i założenie, iż wysokość świadczenia rentowego opiewa na 520 złotych miesięcznie.

Wskazując na powyższe wnosił o zmianę wyroku w pkt I oraz w pkt II, III i IV poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonym zakresie, zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jedynie częściowo zasługiwała na uwzględnienie.

Z treści apelacji wynika, iż pozwany nie kwestionuje zasądzonych na rzecz powodów jednorazowych odszkodowań z tytułu pogorszenia się ich sytuacji życiowej w związku ze śmiercią W. L. (2).

W pisemnych motywach orzeczenia – w części wstępnej – Sąd Okręgowy podał (niezgodnie z treścią pozwu), że D. L. dochodziła zasądzenia od pozwanego tytułem zadośćuczynienia kwoty 70.000 złotych (faktycznie była to kwota dochodzona pozwem tytułem odszkodowania). Sąd I instancji zasądził na rzecz D. L. kwotę 90.000 złotych (powódka domagała się zasądzenia łącznie takiej kwoty z tytułu odszkodowania oraz zadośćuczynienia). W świetle argumentów apelacji kwota 70.000 złotych nie byłaby skarżona, a zaskarżeniu podlegałoby jedynie zadośćuczynienie w wysokości 20.000 złotych. Z drugiej jednakże strony wskazano jako przedmiot zaskarżenia kwotę 70.000 złotych z opisem, że jest ona traktowana jako zadośćuczynienie.

Wyjście przez Sąd Okręgowy ponad żądanie, przy zasądzeniu zadośćuczynienia na rzecz D. L., nie jest dotknięte nieważnością, którą to Sąd Apelacyjny winien brać pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c.).

Aby Sąd drugiej instancji mógł zajmować się kwestią zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz D. L. ponad jej żądanie, wyartykułowane w pozwie, pozwany musiałby zgłosić w apelacji albo w postępowaniu apelacyjnym zarzut naruszenia prawa procesowego – naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. – (por. motywy uchwały Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. w sprawie III CZP 49/07, OSNC z 2008 r. nr 6, poz. 55).

W takiej sytuacji procesowej pozostaje do rozważenia kwestia, czy ustalone przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienia są adekwatne do krzywd doznanych przez powodów wskutek śmierci, odpowiednio męża i ojca.

Wysokość zadośćuczynienia należnego W. L. (1) Sąd Okręgowy ustalił na poziomie 100.000 (25.000 + 75.000) złotych; R. L. – 90.000 (20.000+70.000) złotych; S. L. – 80.000 (20.000 + 60.000) złotych i D. L. – 70.000 złotych.

Opinia psychologiczna wydana w sprawie, z przyczyn faktycznych mogła dotyczyć jedynie powodów, którzy są pełnoletni. Ma rację skarżący, iż jej wnioski końcowe są dla powodów korzystne jeżeli chodzi o dalsze ich funkcjonowanie w życiu. Nie oznacza to jednak, że zasądzone kwoty tytułem zadośćuczynienia są zdecydowanie za wysokie i powinny być skorygowane w instancji odwoławczej do kwot uznawanych, a więc na rzecz W. L. (1) – 75.000 złotych; R. L. – 70.000 złotych i S. L. – 70.000 złotych, zaś żądanie małoletniej powódki w całości winno być oddalone.

Zadośćuczynienia należne powodom mają na celu zrekompensować krzywdę wynikającą z naruszenia dobra osobistego, którym jest prawo do życia w pełnej rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby. Na rozmiar krzywdy ma wpływ wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby najbliższej, poczucie pustki po jej śmierci, intensywność więzi łączącej zmarłego z jego bliskimi, zaburzenia będące skutkiem śmierci, wiek pokrzywdzonego. Wymiar tego świadczenia pieniężnego w sposób pośredni może być kształtowany przez „przeciętną stopę życiową społeczeństwa”. Zasadniczą funkcją zadośćuczynienia jest funkcja kompensacyjna (por. m. in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, niepubl.; 12 września 2013 r. IV CSK 87/13, niepubl.).

Podzielić należy ocenę Sądu Okręgowego, iż krzywda doznana przez W. L. (1) jest ogromna. Straciła ona męża, z którym pozostawała w długoletnim, satysfakcjonującym związku małżeńskim. Kilka dni przed wypadkiem dowiedziała się,

że jest w ciąży – nieplanowanej i z uwagi na wiek bardzo tę sytuację przeżywała. Śmierć męża w takiej sytuacji była dla niej zdarzeniem bardzo traumatycznym, gdyż została pozbawiona wsparcia w okresie ciąży, porodu jak i wychowywaniu małego dziecka. Nie miała też wsparcia najbliższej osoby w kształtowaniu osobowości dorastającego syna. Rozwiązywanie problemów życia codziennego, życia rodzinnego, w tym problemów związanych z małym dzieckiem spadło na nią, nie mogła dzielić tak cierpień, jak i radości z osobą najbliższą – mężem. Fakt niewystępowania u powódki zmian patologicznych w zakresie aktywności życiowej nie czyni przyznanego jej zadośćuczynienia wygórowanym. Okoliczności faktyczne, które występowały w sprawie nie uzasadniały obniżenia zadośćuczynienia o 25%.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przyznane zadośćuczynienia dzieciom zmarłego W. L. (2) nie są wygórowane przy uwzględnieniu kryteriów, o jakich była mowa powyżej. Sąd Okręgowy miał je na uwadze akcentując występowanie bliskich relacji R. L. i S. L. z ojcem. R. L. dzielił zainteresowania ojca w zakresie mechaniki i mógł liczyć, gdyby nie nagła śmierć ojca, na jego pomoc i wsparcie w sprawach zawodowych, jak i życiowych (start w dorosłe życie). Pomoc matki, jej wsparcie, nie zastąpią mu drugiego rodzica.

Jeżeli chodzi o S. L. to nieobecność ojca w jej życiu jest bardzo przez nią emocjonalnie przeżywana – jak zeznawali świadkowie „często płacze do poduszki”, jest również pozbawiona jego wsparcia w problemach życia codziennego. Kwota 80.000 złotych nie może być uznana za kwotę wygórowaną przy uwzględnieniu wniosków wpływających z opinii psychologa M. S..

Wbrew stanowisku skarżącego małoletnia D. L. na skutek śmierci ojca doznała krzywdy. Została pozbawiona bycia wychowywaną od pierwszego dnia życia przez oboje rodziców. Nie dane jej było poznać ojca, cieszyć się relacjami z nim, tak w okresie wczesnodziecięcym, jak i w okresie przedszkolnym, szkolnym. Jej osobowość nie może być kształtowana przez oboje rodziców, nie może ona mieć wsparcia ojca na co dzień, jak i w okresie dorastania oraz życiu dorosłym. W dacie śmierci W. L. (2) miał 45 lat i niewątpliwie mógłby wspierać najmłodsze dziecko psychicznie, jak i wykonywać różnorakie prace na jego rzecz, jeszcze przez wiele lat. Kwota 70.000 złotych stanowi adekwatne zadośćuczynienie do doznanej krzywdy przez D. L..

Jeżeli chodzi o zarzuty apelacji ukierunkowane na wysokość zasądzonych na rzecz powodów rent to w części jej podzielono.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zachodziły podstawy do ich zróżnicowania pomiędzy żoną W. L. (2) a jego dziećmi.

Z dużą dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że po urodzeniu dziecka W. L. (1) nie powróciłyby do pracy ale przez pewien okres czasu – pójścia dziecka do przedszkola – pozostawałyby na urlopie wychowawczym, czy też nawet bezpłatnym. Pozostawałyby wówczas na utrzymaniu męża. Wysokość wynagrodzenia, które uzyskiwałyby W. L. (2) z tytułu pracy zarobkowej, pozwalałaby partycypować w kosztach utrzymania żony kwotą 520 złotych miesięcznie, nawet w sytuacji, gdyby małżonkowie L. spłacali długoterminowy kredyt zaciągnięty na zakup domu w wysokości około 1.000 – 1.200 złotych miesięcznie (akta szkodowe).

Inaczej sytuacja przedstawia się jeżeli chodzi o dzieci W. L. (1). Nie jest w sprawie sporne, że otrzymują one obecnie świadczenia z ZUS w wysokości po około 600 złotych każde. Nie sposób podzielić stanowiska Sądu Okręgowego – w świetle faktów jawnych ze sprawy – że wynagrodzenie W. L. (1) w wysokości około 5.000 złotych było przeznaczone w całości „na konsumpcję”. Nie było sporne w sprawie, że za życia W. L. (1) małżonkowie spłacali kredyt i obciążenie budżetu rodzinnego z tego tytułu w skali miesiąca kształtowało się na poziomie około 1.000 – 1200 złotych. Na cele konsumpcyjne, w tym powiązane z bieżącym utrzymaniem domu, mogłyby być zatem przeznaczana jedynie kwota około 4.000 złotych. W takiej sytuacji, przy uwzględnieniu wypłacanych przez ZUS rent, żądania R. L., S. L. i D. L. były zbyt wysokie (nieprzystające do sytuacji majątkowej rodziny, w jakiej znalazłaby się ona po urodzeniu D. L.). Zachodziły zatem przesłanki do uwzględnienia w tej części apelacji – obniżenia zasądzonych rent bieżących i za okres przed wytoczeniem powództwa – zgodnie z wnioskiem apelacji.

Konsekwencją częściowego uwzględnienia apelacji była zmiana rozstrzygnięcia o kosztach sądowych, przez dostosowanie wielkości kosztów sądowych obciążających strony, do stopnia uwzględnienia żądań zgłoszonych w pozwach (art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Kierując się powyższymi względami na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i 385 k.p.c. orzeczono jak w pkt I i II sentencji wyroku.

O kosztach procesu za drugą instancję postanowiono w oparciu o art. 100 zd. 1 k.p.c. stosunkowo je rozdzielając. Apelacja powoda została uwzględniona w 16%. Opłata od apelacji – w odniesieniu do wartości przedmiotu sporu (96.120 złotych) – wynosiła 4.806 złotych, koszty zastępstwa procesowego – 2.700 złotych. Powodowie ponieśli koszty zastępstwa procesowego według stawki minimalnej – 2.700 złotych. Stosunkowe rozdzielanie tych kosztów uzasadniało zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów 1.067 złotych.